

DR.SC.-10 IZVJEŠTAJ O OCJENJIVANJU DOKTORSKOG RADA¹		
OPĆI PODACI I KONTAKT DOKTORANDA/DOKTORANDICE:		
Titula, ime i prezime doktoranda/doktorandice:	mr. sc. Nada Mikulandra , magistra pravnih znanosti	
Nositelj studija:	Sveučilište u Zagrebu Pravni fakultet	
Naziv studija:	Poslijediplomski doktorski studij Građanskopravne i obiteljskopravna znanost	
Matični broj doktoranda/doktorandice:	55DGP2016	
Naslov doktorskog rada:	<i>Jezik pisanja rada</i>	hrvatski
	<i>Hrvatski:</i>	Oduzimanje i restitucija imovine Katoličke Crkve - građanskopravni aspekt
	<i>Engleski:</i>	Confiscation and restitution of seized property of the Catholic Church - civil law aspects
Područje/polje/grana (ako se doktorski studij izvodi u grani):	Društvene znanosti / Pravo / Građansko pravo i građansko procesno pravo	
MENTOR(I)		
	Titula, ime i prezime:	Ustanova, država:
Prvi mentor:	prof. dr. sc. Hano Ernst	Sveučilište u Zagrebu Pravni fakultet, RH
Drugi mentor:		
Izabrano povjerenstvo za ocjenu doktorskog rada	Titula, ime i prezime:	Ustanova, država:
	1.prof. dr. sc. Tatjana Josipović	Sveučilište u Zagrebu Pravni fakultet, RH
	2.prof. dr. sc. Hano Ernst	Sveučilište u Zagrebu Pravni fakultet., RH
	3.prof. dr. sc. Gabrijela Mihelčić	Sveučilište u Rijeci Pravni fakultet, RH
	4.	
5.		
OCJENA DOKTORSKOG RADA (ocjena mora sadržavati izvorni znanstveni doprinos i novo otkriće)		

¹ Molimo Vas da ispunjeni obrazac DR.SC.-10 pošaljete u elektroničkom i tiskanom obliku, potpisano, u nadležnu referadu.

Doktorska disertacija pristupnice Nade Mikulandre naslova "Oduzimanje i restitucija imovine Katoličke Crkve - građanskopravni aspekt" predstavlja opsežan znanstveni rad koji se bavi aktualnom temom koja već desetljećima opterećuje hrvatsko stvarnopravno uređenje. Kompleksnost teme očituje se u njezinoj slojevitosti, zbog toga jer ista ima kako građanskopravni aspekt (u prvom redu stvarnopravnog karaktera), tako i upravnopravni, međunarodnopravni, kao i širi socijalno-politički aspekt. Pristupica se u svojem radu koncentrirala na građanskopravni aspekt problematike, uz povremena povezivanja sa ostalim aspektima. Disertacija ima ukupno 412 stranica, sa 764 bilješki, te posebno priložen popis literature (sa ukupno 225 izvora), i sažetak na hrvatskom i engleskom jeziku. Rad ima osam poglavlja, sa visoko strukturiranimi potpoglavljima

U Uvodu pristupnica obrađuje prvo društveno-povijesni okvir istraživanja u kojem naznačuje pravno-politički kontekst oduzimanja i restitucije imovine Katoličke Crkve, imajući u vidu društvenovlasničko uređenje u bivšem režimu. Nakon toga pristupnica obrađuje teorijske osnove istraživanja, ozačujući hipoteze istraživanja: i to da je Katolička Crkva (povijesno) imala usporedno lošiji položaj prilikom provođenja mjera oduzimanja imovine, dok danas ima privilegirani položaj u odnosu na ostale vjerske zajednice i sve druge, fizičke i pravne osobe - ovlaštenike prava na restituciju oduzete imovine, da pravna regulativa restitucije imovine Katoličkoj Crkvi je samo okvirno određena, s uočenim nedostacima i pravnim prazninama, posebno glede uvjeta, rokova i načina povrata, te da subjekt prava na restituciju crkvene imovine prema međunarodnom pravu jeste Katolička Crkva, a tek podredno pojedinačne pravne osobe Katoličke Crkve, vjernička društva ili ustanove, zbog čega bi Katolička Crkva trebala bi samostalno odlučivati prema kanonskom pravu kome pripadaju stvarna i imovinska prava na stvarima koje čine imovinu Katoličke Crkve i tko su ovlaštenici prava na povrat crkvene imovine.

Uvodni dio sadržava i kraći pregled dosadašnjih istraživanja, iz kojeg proizlazi da je ova tema u postojećoj literaturi slabije obrađena, a pogotovo ne monografski. Ovaj dio sadržava i opis strukture rada, te opis metoda istraživanja. Od primijenjenih znanstvenih metoda temeljno su primijenjene kroz cijeli rad povijesna metoda i doktrinarno-analitička metoda, dok je u dijelu rada primijenjena i komparativnopravna metoda.

U drugom poglavlju pristupnica obrađuje pravno uređenje pravnih osoba Katoličke Crkve kao subjekata oduzimanja i restitucije crkvene imovine. Pritom se obrađuju izvori statusnog prava Katoličke Crkve (kodeksi kanonskog prava i dr.), povijesni razvoj tih pravnih osoba (s posebnim osvrtom na crkvena društva, bratstva i pobožne udruge, nadbratovštine i praudruge, kao i na problem pravnog sljedništva vjerničkih udruženja, bratstva i crkvenih društava koji je relevantan za pitanje njihovog pravnog položaja u postupcima restitucije oduzete imovine), te njihovo aktualno uređenje (s posebnim osvrtom na partikularne crkve tj. biskupije, područne prelature i opatije, apostolske vikarijate ili prefektore i apostolske administrature, te župe, kao i ustanove i družbe). Sva ova pitanja od važnosti su za pitanja pravnog sljedništva koja se pojavljuju u postupcima restitucije. Problem pravnog sljedništva osobito je aktualiziran u kontekstu primjene Zakona o naknadi, koji pravno sljedništvo propisuje kao pretpostavku za ostvarivanje prava, te u kontekstu postupaka koji su započeti prije stupanja na snagu Ugovora o gospodarskim pitanjima u kojima sudjeluju partikularne crkve koje dokazuju pravno sljedništvo u postupcima, a ne Katolička Crkva koja je kasnije određena kao ovlaštenik povrata po međunarodnom ugovoru, te u kontekstu kontradiktornog povratnog upućivanja Zakona o naknadi na međunarodni ugovor, i Ugovora o gospodarskim pitanjima na odgovarajući zakon.

U trećem poglavlju pristupnica se bavi oduzimanjem crkvene imovine, pri čemu se prvo uspoređuje pojam imovine u teoriji građanskog i kanonskog prava, te se detaljno razmatraju propisi o konfiskaciji, propisi o nacionalizaciji, agrarnoj reformi i kolonizaciji i drugi propisi o korištenju poljoprivrednog zemljišta, te propisi o eksproprijaciji. Ovdje je također naglašen problem pravnog subjektiviteta pojedinih crkvenih pravnih osoba koje su imale pravni subjektivitet po kanonskom pravu, ali ne i po socijalističkom pravu, zbog čega je primjenom propisa o agrarnim maksimumima oduzimanje bilo jedinstveno za sve subjekte, uslijed čega su ove pravne osobe stavljene u lošiji položaj u odnosu na ostale subjekte kojima je priznat pravni subjektivitet. S druge strane, specifičnosti

su postojale i u odnosu na određena izuzimanja iz nacionalizacije, konkretno u odnosu na zgrade vjerskih zajednica koje služe za obavljanju vjerskih djelatnosti, na koje se restitucija ne odnosi. Za obrađene propise prikazani su i praktični primjeri. U ovom dijelu je također kao posebno pitanje obrađeno pitanje oduzimanja crkvene i sakralne kulturne baštine i arhivske građe.

U četvrtom dijelu rada obrađuje se restitucija imovine Katoličke Crkve. U ovom poglavlju pristupnica s jedne strane obrađuje međunarodne ugovore koji reguliraju ovo pitanje (Ugovor o pravnim pitanjima i Ugovor o gospodarskim pitanjima), te s druge strane opće propise o restitucije iz Zakona o naknadi za imovinu oduzetu za vrijeme jugoslavenske komunističke vladavine. U okviru analize posebno su zanimljiva pitanja odnosa primjene kanonskog prava i hrvatskog stvarnog prava (posebno u odnosu na pitanje primjene kanonskog prava u utvrđivanju pravnog sljedništva s jedne strane i stjecanju vlasništva s druge), kao i kritički osvrt koji autorica daje na rad mješovite komisije, na nepreciznosti i nedorečenosti međunarodnih ugovora, te na interpretativne dvojbe sudske prakse oko primjene prekluzivnih rokova za podnošenje zahtjeva za naknadu, kao i dvojbe oko primjene čl. 77. Zakona o naknadi. U ovom segmentu autorica analizira privilegirani položaj Katoličke Crkve sukladno međunarodnim ugovorima u odnosu na Zakon o naknadi (uključujući i iznimke od naturalne restitucije), te posebno ukazuje na procesne nedostatke u smislu ostvarivanja prava na nenaturalnu restituciju (u obliku zamjenske nekretnine, odnosno novčane naknade). Pristupnica u tom kontekstu daje prijedloge oko izrade dodatnih provedbenih protokola kojim bi se uočeni nedostaci sklopljenih međunarodnih ugovora uklonili, konkretno da utvrdi konačni popis oduzete crkvene imovine, popis imovine kojoj je povrat izvršen naturalnom restitucijom, popis imovine koja će se ubuduće izvršiti naturalnom restitucijom, rokovi za izvršenje naturalne restitucije, nadležnost i procesna pravila, popis imovine koja bi bila obuhvaćena zamjenskom restitucijom, pravila i matematičke kriterije glede primjene modela zamjenske restitucije, rokovi za izvršenje zamjenske restitucije, nadležnost i procesna pravila, popis oduzete imovine za koju se ima izvršiti novčana restitucija, pravila izvršenja novčane restitucije i matematičke kriterije za utvrđenje visine naknade, te rokovi za izvršenje novčane restitucije. Osim analize propisa, pristupnica u ovom dijelu analizira i upravnu i sudsku praksu u konkretnim postupcima restitucije, kritički se osvrćući na nju, kao i ističući nepreciznosti i neodrečenosti odredbi gospodarskog Ugovora, što dovodi do različite upravne i sudske prakse glede ovlaštenika prava na povrat i načina samog povrata.

U petom dijelu rada pristupnica je provela komparativnu analizu restitucije u odabranim pravnim sustavima (Italija, Mađarska, Njemačka, Poljska, Slovačka, Češka, Bosna i Hercegovina, Crna Gora, Slovenija, i Srbija), pri čemu je Hrvatska predstavlja jedinstveni primjer gdje je pitanje restitucije riješeno međunarodnim ugovorom, što pridonosi kompleksnosti tematike. U šestom dijelu rada uspoređen je pravni položaj Katoličke Crkve s drugim vjerskim zajednicama u Hrvatskoj prilikom oduzimanja i restitucije imovine. Sedmi dio sadržava Zaključak, a osmi dio Dodatak koji sadržava određene statističke podatke.

Rad je adekvatno strukturiran, hipoteze su korektno postavljene, te su ideje u radu prezentirane argumentirano. Metodološka obrada je korektna, a korištena literatura je relevantna i prikladnog opsega za obradu teme, te je citirana u skladu s prihvaćenim akademskim standardima. Nazivlje je usklađeno sa citiranim izvorima i prihvaćenim stručnim standardima. Rad je opremljen potrebnom opremom, uključujući popis kratica, popis dokumenata i statistički dodatak.

Posebno u odnosu na izvorni znanstveni doprinos, ističe se da doktorska disertacija pristupnice Nade Mikulandre predstavlja prvu sistematsku monografsku obradu u hrvatskoj znanstvenoj pravnoj bibliografiji teme oduzimanja i restitucije imovine Katoličke Crkve, te je već zbog toga izvorni znanstveni doprinos pravnoj disciplini. Pored toga, rad korektno identificira aktualne probleme u analizi i primjeni propisa o restituciji imovine Katoličke Crkve koji su vrlo izazovni, te daje konkretne prijedloge u kojem smjeru bi trebalo provesti odgovarajuće reformske korake, čime doprinosi, barem na akademskom polju, rješavanju tih problema. Konačno, rad sadržava višestruko komparativnopravnu analizu koja daje uvid u sličnu fenomenologiju, ali i različita rješenja u državama koje su se susrele sa sličnim pravnim problemima sličnih uzroka.

Mišljenje i prijedlog:

Imajući u vidu ranije navode, članovi Povjerenstva za ocjenu doktorskog rada pristupnice Nade Mikulandre naslova "Oduzimanje i restitucija imovine Katoličke Crkve - građanskopravni aspekt" smatraju da isti zadovoljava kriterije doktorskog rada, te predlažu Vijeću Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu da isti prihvati kao uspješno izrađen doktorski rad. U skladu s time predlaže se imenovati povjerenstvo za obranu doktorskog rada, te po dobivenom izvješću o uspješnoj obrani doktorskog rada predložiti Sveučilištu u Zagrebu da pristupnicu Nadu Mikulandru promovira u akademski stupanj doktora znanosti u području društvenih znanosti, polju pravo.

	Titula, ime i prezime, ustanova, država:	Potpis:
Izabrano povjerenstvo za ocjenu doktorskog rada	1. (predsjednik Povjerenstva) prof. dr. sc. Tatjana Josipović	
	2. prof. dr. sc. Hano Ernst	
	3. prof. dr. sc. Gabrijela Mihelčić	
	4.	
	5.	
Sjednica nadležnog tijela i točka dnevnog reda u okviru koje je imenovano Povjerenstvo:	Sjednica Vijeća Pravnog fakulteta od 5. srpnja 2023. točka 46.	
Napomena (po potrebi):		
U Zagrebu, 18. rujna 2023.		M.P.